Зінаїда Священко, д. і. н.
Олена Скрипник, к. і. н.
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, Україна

УЧАСТЬ ООН У ВРЕГУЛЮВАНН АРАБО-ІЗРАЇЛЬСЬКОГО КОНФЛІКТУ 1948 – 1949 РР.

Zinaida Svyaschenko, ScD in History
Olena Skripnik, PhD in History
Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, Ukraine

UNO PARTICIPATION IN THE REGULATION OF THE ARAB–ISRAELI CONFLICT OF 1948-1949

The article attempts to show the role of the United Nations Organization in the settlement of the Arab-Israeli conflict of 1948 – 1949, emphasizing the peacekeeping efforts of the Organization. Much attention has been paid to the creation of the United Nations to monitor the implementation of the terms of the armistice and the activities of the UNO Mediator in Palestine. It is noted that during the settlement of the Arab-Israeli conflict, the UN has developed the concept of United Nations oversight operations as the initial form of peacekeeping operations. It was concluded that the UN played an important role in resolving the Arab-Israeli conflict of 1948 – 1949 and resolution 50 (1948) set a precedent that became the basis for future UNO peacekeeping operations.
Keywords: UN, conflict, UNSSOR, UNTSO, Palestine, Security Council, peacekeeping operations.

Постановка проблеми. Уся історія ООН є історією пошуків форм і методів боротьби за збереження і зміцнення миру. На шляху цієї боротьби виникали чисельні перешкоди, пов'язані з глобальним протистоянням Сходу із Заходом, Півночі з Півднем, тощо. Події в світі після Другої світової війни розвивалися складно, суперечливо і далеко не завжди так, як це бачилося в період утворення ООН. «Холодна війна» серйозно паралізувала діяльність Ради Безпеки і заморозила втілення в життя механізму колективної безпеки, передбаченого Статутом ООН. В той самий час життя породжувало конфлікти, які не можна було вирішити лише шляхом переговорів. Одним із таких конфліктів є Близькосхідний (арабо-ізраїльський) конфлікт, який набув вибухонебезпечного стану у 1948 – 1949 рр. Першою «іскрою» стало проголошення держави Ізраїль, за цим послідувала відповідь арабської сторони, що перетворилося у першу арабо-ізраїльську війну, а згодом на затяжний конфлікт, який щороку забирає багато життів. Крім того, ці події набули глобально характеру, переплітаючись крізь призму інтересів великих держав у регіоні Близького Сходу, що є негативним моментом для стабілізації регіональної та міжнародної систем. Слід сказати, що Організація Об'єднаних Націй (ООН) фактично з перших днів існування зіткнулася з даними конфліктом і продовжує брати участь в його вирішенні і в даний час.

В умовах зростання взаємозалежності світу особливо важливим є вивчення досвіду колективного, узгодженого вирішення міжнародних проблем. Саме тому представляється актуальним дослідження досвіду діяльності ООН по врегулюванню арабо-ізраїльського конфлікту, а також аналіз ефективності миротворчих зусиль Організації на Близькому Сході.

Стан дослідження. Значний внесок у дослідження **арабо-єврейського** конфлікту зробили такі українські вчені як Р.О. Блізняков, Д.А. Малишев, М.О. Жирохов, С.С. Щевелєв та ін. Дуже цікавою роботою, яка має до цих пір вкрай високу значимість, є монографія М.Є. Хазанова «ООН і близькосхідна криза»[1], в якій предметно та всебічно розглянута роль ООН і СРСР, як члена Ради

[1] Хазанов, М.Е. (1983). *ООН и ближневосточный кризис.* Москва: Международные отношения, 174.

Безпеки, у вирішенні палестинської проблеми. Серед вітчизняних представників особливої уваги заслуговують наукові публікації А.М. Захарченка[1] О.А. Коппель[2], Є.Магди[3], які розглядають декілька векторів близькосхідної тематики.

Мета статті. Метою дослідження є показати роль ООН у врегулюванні арабо-ізраїльського конфлікту 1948 – 1949 рр., акцентувавши увагу на миротворчих зусиллях Організації.

Виклад основного матеріалу. ООН почала свою роботу в 1946 р, і не могла запобігти появі арабо-ізраїльського конфлікту, оскільки передумови його сформувалися задовго до цієї дати. Сіоністський рух, що сформувався ще у XIX ст. виступав за організацію незалежної єврейської держави на Близькому Сході, і з початку XX ст. ініціював масове переселення євреїв в Палестину. Європейські держави не перешкоджали переселенню, однак поява єврейських поселень сприяла виникненню протиріч з арабським населенням, які в підсумку і привели до великомасштабного конфлікту.

Як відомо, 24 липня 1922 р. на міжнародній конференції в Сан-Ремо Великобританія отримала мандат Ліги Націй на управління Палестиною. Згідно з мандатом Великобританія зобов'язувалась сприяти імміграції євреїв і створити такі політичні, адміністративні та господарські умови, які забезпечили б гідні умови життя єврейського народу в Палестині.

25-річне управління Палестиною призвело до серйозних демографічних змін – якщо в 1922 р. там проживало 750 тис. осіб, то до 1946 р. вже 1850 тис. Єврейське населення за ті ж роки зросло з 80 тис. до 608 тис. чоловік. Якщо після Першої світової війни євреї становили менше однієї десятої населення Палестини, то в 1947 р. вони вже складали майже одну третину. Незважаючи на зростання населення і активну політику скупки земель у Палестині, євреї контролювали лише 6,2% загальної території Палестини та 12% площі оброблюваних земель[4].

Ситуація в Палестині загострилася після закінчення Другої світової війни, коли євреї зажадали створення держави в Палестині, чому протидіяли як арабські країни, так і місцеве населення. У лютому 1947 р. Великобританія, не зумівши самостійно вирішити це питання, оголосила про те, що проблема в цілому повинна бути передана у відання Організації Об'єднаних Націй.

Прийняття рішення з палестинського питання було покладено на Спеціальну комісію ООН по Палестині (UNSCOP), створену 15 травня 1947 р. на першій спеціальній сесії Генеральної Асамблеї[5], куди увійшли представники Австралії, Канади, Чехословаччини, Гватемали, Індії, Ірану, Нідерландів, Перу, Швеції, Уругваю та Югославії. 15 червня комісія прибула в Палестину для вивчення становища на місці. 1 вересня Спеціальна комісія представила в ООН свою доповідь, в якій містився ряд рекомендацій, прийнятих комісією одноголосно: відміна мандату на Палестину, надання Палестині незалежності тощо[6].

Одночасно було представлено два плани майбутнього устрою Палестини, що умовно позначаються в літературі як «план більшості» і «план меншості».

«План більшості», схвалений представниками Канади, Чехословаччини, Гватемали, Голландії, Перу, Швеції та Уругваю, передбачав поділ Палестини на дві незалежні держави – арабську і єврейську. Єрусалим переходив під опіку ООН. У перехідний період, який мав тривати 2 роки, управління Палестиною здійснюється Великобританією під спостереженням ООН.

«План меншості», схвалений Югославією, Індією та Іраном, передбачав створення єдиної федеративної держави, що складалася з арабських і єврейських штатів зі столицею в Єрусалимі [7].

---

[1] Захарченко, А. М. (2009). *Арабсько-ізраїльський конфлікт: проблеми врегулювання на сучасному етапі.* Одеса: Фенікс, 240.

[2] Коппель, О. А. (2019). Еволюція регіональної підсистеми міжнародних відносин на Близькому Сході як чинник впливу на процеси міжнародної безпеки. *Личный сайт Коппель Е.А* <http://helen-koppel.narod.ru/016.htm> (2019, січень, 15).

[3] Магда, Є. (2001). Близькосхідна криза: ретроспектива та прогноз. *Нова політика*, *4 (36)*, 30-33.

[4] Исаев, Г. (2010). Ближневосточный конфликт. Эволюция проблемы. *Ближний Восток: война и политика Middle East: War and Politics.* Москва: Изд. Дом Марджани, 22-23.

[5] Документ ООН. (1947). *A/RHS/106 (S-1)*.

[6] Худышкина, П. В., Запарий, Ю. В. (2007). Организация Объединенных Наций и урегулирование арабо-израильского конфликта (1946-1950). *Электронный научный архив УрФУ* <http://elar.urfu.ru/bitstream/10995/39477/1/uibch_2007_02_73.pdf> (2019, січень, 17).

[7] Исаев, Г. (2010). Ближневосточный конфликт. Эволюция проблемы. *Ближний Восток: война и политика Middle East: War and Politics.* Москва: Изд. Дом Марджани, 23.

Однак у долі Палестини вирішальне значення мали позиції США і СРСР.

Міністр закордонних справ СРСР Молотов послав своєму заступнику Вишинському в Нью-Йорк вказівку «не заперечувати проти думки більшості з питання про розділ Палестини»[1]. Таким чином, Радянський Союз погоджувався зі створенням двох держав на території Палестини. Позиція СРСР у цьому питанні збігалася з позицією США. Арабські держави сприйняли цей факт негативно. Ще недавно СРСР підтримував Єгипет і Індонезійську республіку і проводив політику «видавлювання» імперіалістів з Близького Сходу. Але позіція СРСР з палестинського питання розчарувала лідерів арабського національно-визвольного руху.

Деякі радянські дипломати мали на цей рахунок інші думки: наприклад, в листі повіреного в Іраку А.Ф. Султанова міститься аналіз ситуації і перелік негативних наслідків, пов'язаних з позицією СРСР по «палестинському питанню», серед яких побоювання, що така політика «допоможе сколотити антирадянський мусульманський блок з країн Арабської ліги, Туреччини, Ірану та Пакистану [...] Арабські уряди «зневірені в підтримці СРСР і заохочувані англосаксами, використають цю обставину для прямого вступу з останніми в явно антирадянську угоду про подальше відкрите надання баз і стратегічних ресурсів на випадок війни протии нас»[2].

Тим не менш СРСР погодився з варіантом створення двох держав на території Палестини: радянське керівництво сподівалося, що єврейська держава зможе бути дружньою СРСР завдяки великій кількості вихідців з Росії та вдячності євреїв Радянському Союзу за визволення Європи від фашизму.

29 листопада 1947 р. на Генеральній Асамблеї ООН була прийнята резолюція № 181 (II)[3] про поділ Палестини на єврейську і арабську держави. 33 держави проголосували «за», 13 – «проти», 10 утрималися.

Єврейській державі відводилося близько 56% території Палестини, арабській – 43%. На той момент в Палестині проживало близько 650 тис. євреїв і 1200 тис. арабів[4]. При цьому єврейська держава отримувала територію, економічно більш розвинену, мала вихід до Середземного і Червоного морів

План був прийнятий з деякими побоюваннями євреями. Палестинські араби не погодилися з ним на тій підставі, що він порушував положення статуту ООН, яке надавало народам право самим визначати свою власну долю[5].

14 травня 1948 р., після закінчення дії мандата Великобританії, було проголошено створення незалежної держави Ізраїль, на територіях, відведених євреям Організацією Об'єднаних Націй. Арабські держави, що не визнали Ізраїль, відразу ж після проголошення почали війну на йогознищення[6].

Зіткнення між арабськими та єврейськими поселенцями почалися ще в кінці 1947 р., коли євреї спробували встановити контроль над відведеними для них районами, а з травня 1948 р. почалася перша арабо-ізраїльська війна. У цих умовах ООН повинна була втрутитися.

На спеціальній сесії Генеральної Асамблеї, яка проходила з 16 квітня по 14 травня 1948 р., Рада Безпеки, в зв'язку із збільшенням числа актів насильства і посиленням заворушень в Палестині, закликала сторони до припинення всіх військових і напіввійськових дій[7].

29 травня 1948 року, замість застосування дій за ст. 42 Статуту ООН, Рада Безпеки прийняла резолюцію 50 (1948), за якою було створено групу воєнних спостерігачів під назвою Організація Об'єднаних Націй для спостереження за виконанням умов перемир'я (UNTSO)[8]. Це була перша в історії операція по підтриманню миру. В її складі було 648 військових та цивільних спостерігачів;

[1] Коновалов, Б. Л., Бенцур, Э. (ред.) (2000). *Советско-израильские отношения: сборник документов.* В 2-х кн. Москва: Международные отношения, *1*, 251.
[2] Там само, 265.
[3] Документ ООН. (1947). *A/RES/181 (II)*.
[4] Исаев, Г. (2010). Ближневосточный конфликт. Эволюция проблемы. *Ближний Восток: война и политика Middle East: War and Politics.* Москва: Изд. Дом Марджани, 24.
[5] The Question of Palestine and the United Nations (1998). N.Y., 9-11.
[6] Наринский, М. М. (2004). *История международных отношений.* 1945-1976. Москва, 10.
[7] Документ ООН (1948). *S/RES/43.*
[8] Документ ООН (1948). *S/RES/48.*

Одним з аргументів на користь правомірності запровадження Радою Безпеки ООН нового засобу колективного вирішення міжнародних конфліктів є положення статті 29 Статуту ООН, згідно з якою Рада Безпеки може створювати такі допоміжні органи, які вона вважатиме необхідними для виконання своїх функцій. Зрозуміло, що розглянуту вище місію спостереження не можна беззастережно ототожнювати з категорією «допоміжний орган». Тим не менше, положення цієї статті виправдовують значною мірою пошук Ради Безпеки ООН нових шляхів та засобів виконання покладених на неї міжнародною спільнотою функцій.

З метою «сприяння мирному врегулюванню ситуації в регіоні» Рада Безпеки заснувала пост Посередника ООН в Палестині (ним став граф Ф. Бернадотт (представник Швеції)), в обов'язки якого входило, докладати зусиль, спрямованих на забезпечення перемир'я в регіоні, закликати всі уряди до співпраці, заохочувати до мирного врегулювання становища[1]. На 331-му засіданні 2 червня 1948 р. Рада Безпеки уповноважила Посередника ООН встановити дату вступу в силу перемир'я, в консультаціях з обома сторонами і Комісією по перемир'ю, в якомога коротш терміни[2].

Посереднику вдалося добитися перемир'я, яке тривало з 11 червня по 9 липня 1948 р. Таким чином в Палестині паралельно діяли Посередник ООН і Комісія з спостереження за перемир'ям, яка займалася також проблемою встановлення демаркаційних ліній, нейтральних зон, обміном військовополонених. Як тільки представники ООН стали працювати в зоні конфлікту, стала очевидна необхідність в спрямуванні до Палестини професійних військових для надання допомоги і охорони місії ООН.

Перша група військових спостерігачів, яка заклала основи першої наглядової місії ООН прибула в регіон в червні 1948 р. 15 липня 1948 р. Рада Безпеки прийняла резолюцію, в якій постановила, що ситуація в Палестині являє собою загрозу миру. У резолюції зазначалося, що недотримання режиму припинення вогню буде витлумачено як порушення миру, що вимагає негайного розгляду питання про примусові заходи відповідно до глави VII Статуту ООН[3]. Відповідно до цієї резолюції вступило в силу друге перемир'я. Таким чином на спостерігачів покладалося серйозне завдання – контролювати дотримання умов перемир'я, порушення перемир'я означало б втручання наддержав.

Але в липні Ізраїль контролював значну частину території, виділеної за Планом поділу для арабської держави, а також західну частину Єрусалима. В ході бойових дій, що відновилися в жовтні ізраїльтяни добилися нових успіхів, і до кінця року війна практично закінчилася.

На тлі бойових дій, які підтвердили побоювання скептиків щодо питання поділу Палестини, посередник ООН по палестинському питанню граф Ф. Бернадотт у червні 1948 р. називає резолюцію ООН від 29 листопада 1947 р. невдалою і пропонує її перегляд. План Бернадотта припускав відновлення Палестини в кордонах 1922 р. (до виділення Трансйорданії) в якості унітарного державного утворення і виділення двох держав – єврейської і арабської, як членів єдиного союзу. Негев відійшов би арабам, Галілея – Ізраїлю. Палестинські біженці поверталися додому і отримували назад своє майно. Єрусалим, згідно з планом, увійшов би до складу арабської держави. Порт Хайфа і аеропорт Лодден ставали вільними зонами[4]. Пропозицію відкинули обидві сторони. Євреї і так вже контролювали Західну Галілею, відторгнення Негева означало втрату 2/3 території Ізраїлю. Варіант злиття Трансйорданії з арабською частиною Палестини, який також пропонував Бернадотт, означав перехід останньої під контроль англійців, які підтримували тісні стосунки з королем Трансйорданії Абдаллою. Сирія, Єгипет та Ірак не хотіли посилення Трансйорданії за рахунок Палестини (з Негевом). Сіоністи в принципі були не проти цього варіанту, сподіваючись, що зможуть в результаті домовитися з Абдаллою про залишення Ізраїлю Західної Галілеї і Негева.

Розгорнуті пропозиції посередника ООН були направлені ним Раді Безпеки 16 вересня 1948 р., а 20 вересня включені в повістку денну сесії Генеральної Асамблеї. План Бернадотта, змінений і доповнений, зводився тепер до наступних пунктів: підтвердити існування Держави Ізраїль,

[1] Документ ООН (1948). *A/RES/186 (S-2).*
[2] Документ ООН. (1948). *S/RES/50 (рішення)*.
[3] Документ ООН (1948). *S/RES/54.*
[4] Исаев, Г. (2010). Ближневосточный конфликт. Эволюция проблемы. *Ближний Восток: война и политика Middle East: War and Politics.* Москва: Изд. Дом Марджани, 26-27.

закликати сторони вирішити суперечки мирними засобами, підтвердити право арабських біженців на повернення в свої будинки, визначити статус Єрусалиму.

Англія обіцяла визнати Ізраїль де-юре у разі прийняття плану Бернадотта. Представники США також обіцяли визнання де-юре і надати позику у разі згоди єврейської сторони. Сам Бернадотт був убитий єврейськими терористами 17 вересня 1948 р. Причини неприйняття плану Бернадотта Ізраїлем полягали в наступному: втрата Негева відрізала іншу частину Ізраїлю від затоки Аккаба і Мертвого моря, міжнародний статус Єрусалиму Ізраїль влаштовував, але єврейська частина повинна була відноситися до Ізраїлю і бути пов'язана з іншою частиною країни широким коридором[1]. Однак дії ізраїльської армії вносили свої корективи – підсумком війни стала поразка арабських армій.

В результаті перша арабо-ізраїльська війна завершилася в лютому 1949 р. перемогою Ізраїлю. Нова держава отримала більше 70% території колишньої Палестини. Між ізраїльською державою і її арабськими сусідами так і не було встановлено визнаних кордонів, за посередництва ООН в 1949 р. була встановлена лінія перемир'я, уздовж якої і розмістилися спостерігачі. Таким чином, ООН не вдалося добитися врегулювання конфлікту, а лише надати допомогу в стабілізації ситуації.

Перша арабо-ізраїльська війна закріпила не лише існування держави Ізраїль, але і ворожнечу між нею і арабськими сусідами. Війна послабила позиції палестинців в боротьбі з Ізраїлем за відновлення миру на території Палестини. Не вирішеним залишилося і питання про долю сотень тисяч біженців. Арабо-ізраїльська війна 1948 – 1949 рр. стала першим серйозним випробуванням для ООН, яка до цього не брала участі у врегулюванні конфліктів подібного масштабу.

На жаль, ООН виявилася не в силах будь-яким чином вплинути на ситуацію, що склалася, але вона намагалася всіляко допомогти поліпшити життєві умови людей, вигнаних зі своїх будинків. З часом були організовані спеціальні агентства, організації з підтримки палестинських біженців. Але в цілому ці спроби виявилися недостатньо ефективними[2].

Разом з тим можна зазначити, що в ході врегулювання арабо-ізраїльського конфлікту ООН виробила нові методи забезпечення миру. Наприкінці 1940-х – початку 1950-х рр. державами-членами була розроблена концепція наглядових операцій ООН, як початкової форми миротворчих операцій. Створення цієї концепції дало значний імпульс розвитку миротворчої діяльності ООН. У функції спостерігачів ООН входили: спостереження, складання щоденних доповідей, розслідування інцидентів, інспекція військових об'єктів. Таким чином, вони були основним джерелом інформації Ради Безпеки про ситуацію в регіоні. Сама наявність спостерігачів свідчила про зацікавленість світової спільноти в збереженні стабільності в Палестині.

Висновки. Отже, цілком очевидно, що ООН відіграла важливу роль у вирішенні арабо-ізраїльського конфлікту 1948 – 1949 рр. Залучення ООН сприяло виробленню загальновизнаних, легітимних рішень, дозволяло державам-членам обмінюватися думками з проблеми і виробляти спільну позицію з даного питання. Також слід відзначити, що Резолюція 50 (1948) створила прецедент, який став основою для проведення операцій по підтриманню миру ООН в майбутньому, і який можна вважати точкою відліку історії цього нового та необхідного виду діяльності ООН. 1948 р. у зв'язку з арабо-ізраїльською війною була створена Організація ООН для спостереження за виконанням умов перемир'я (UNTSO). 1949 р. сформовано групу ООН для спостереження в Індії й Пакистані (UNMOGIP). Досвід цих перших груп став основою вироблення інших форм і методів підтримання миру: місій для з'ясування фактів, спостереження за проведенням плебісцитів, місій добрих послуг, груп примирення, посередників та спеціальних представників.

Перспективи подальшого дослідження. Зважаючи на важливість вивчення досвіду колективного, узгодженого вирішення міжнародних проблем, запропонована у статті проблема потребує подальшої розробки через залучення нових документальних джерел та наративу та розширення географії конфліктів у врегулюванні яких брала участь ООН. Варто було б також детально дослідити досвід діяльності групи ООН для спостереження в Індії й Пакистані (UNMOGIP).

[1] Исаев, Г. (2010). Ближневосточный конфликт. Эволюция проблемы. *Ближний Восток: война и политика Middle East: War and Politics.* Москва: Изд. Дом Марджани, 27.

[2] Худышкина, П. В., Запарий, Ю. В. (2007). *Организация Объединенных Наций и урегулирование арабо-израильского конфликта (1946-1950)*. Электронный научный архив УрФУ <http://elar.urfu.ru/bitstream/10995/39477/1/uibch_2007_02_73.pdf> (2019, січень, 19).

References:

1. UN Document (1947). *A/RHS/106 (S-1).* [in Russian].
2. UN Document (1948). *S/RES/43*. [in Russian].
3. UN Document (1948). *S/RES/48* [in Russian].
4. UN Document (1948). *A/RES/186 (S-2)* [in Russian].
5. UN Document (1948). *S/RES/50* (decision). [in Russian].
6. UN Document (1948). *S/RES/54*. [in Russian].
7. UN Document (1948). *A/RES/181 (II)*. [in Russian].
8. Zakharchenko, A. M. (2009). *Arabsko-izrailskyi konflikt: problemy vrehuliuvannia na suchasnomu etapi* [Arab-Israeli conflict: the problems of the settlement at the present stage]. Odesa: Feniks. [in Ukrainian].
9. Isaev, G. (2010). Blizhnevostochnyy konflikt. Evolyutsiya problem [Middle East conflict. The evolution of the problem]. *Blizhniy Vostok: voyna i politika. Middle East: War and Politics.* Moscow: Mardzhani, 22-23. [in Russian].
10. Koppel, O. A. (2019). *Evoliutsiia rehionalnoi pidsystemy mizhnarodnykh vidnosyn na Blyzkomu Skhodi yak chynnyk vplyvu na protsesy mizhnarodnoi bezpeky* [Evolution of the regional subsystem of international relations in the Middle East as a factor of influence on the processes of international security]. <http://helen-koppel.narod.ru/016.htm> (2019, January, 14). [in Ukrainian].
11. Mahda, Ye. (2001). Blyzkoskhidna kryza: retrospektyva ta prohnoz [Middle East crisis: retrospective and forecast]. *Nova polityka* [New politics]*, 4 (36)*, 30-33. [in Ukrainian].
12. Narinskiy, M. M. (2004). *Istoriya mezhdunarodnykh otnosheniy. 1945-1976* [History of international relations. 1945-1976]. Moscow. [in Russian].
13. Konovalova, B. L., Bentsur, E. (2000). *Sovetsko-izrailskie otnosheniya: sbornik dokumentov* [Soviet-Israeli relations: a collection of documents]. Moscow: Mezhdunarodnye otnosheniya, *1.* [in Russian].
14. Khazanov, M. Ye. (1983). *OON i blizhnevostochnyy krizis* [UN and the Middle East crisis]. Moscow: Mezhdunarodnye otnosheniya. [in Russian].
15. Khudyshkina, P. V., Zapariy, Yu. V. (2007). Organizatsiya Obedinennykh Natsiy i uregulirovanie arabo-izrailskogo konflikta (1946 – 1950 gg.) [The United Nations and the settlement of the Arab-Israeli conflict (1946 – 1950)]. *Electronic Scientific Archive of the UrFU* <http://elar.urfu.ru/bitstream/10995/39477/1/uibch_2007_02_73.pdf> (2019, January, 14). [in Russian].
16. *The Question of Palestine and the United Nations* (1998). N.Y. [in English].